

Д.Д. Шеховцова, канд. екон. наук (ХНУРЕ, Харків)

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

В умовах появи нової моделі економічного зростання, трансформації глобального макроекономічного середовища, посилення впливу нового фактора структурних трансформацій, виникнення та подальшого розвитку глобальних інституцій розбудова нової економіки України в контексті обраного євроінтеграційного напрямку розвитку потребує адаптації інноваційних та потенційних технологій та інструментів разом із створенням відповідних інституційних умов задля забезпечення економічної безпеки бізнесу, яка зумовлює збалансований розвиток підприємства та зміцнення його конкурентоспроможності.

З'ясовано, що поняття «економічна безпека підприємства» характеризується як стан захищеності матеріальних і нематеріальних активів підприємства та інтелектуально-інформаційних ресурсів від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, за якого здійснюється стабільна та ефективна діяльність господарюючого суб'єкта відповідно до обраного вектору розвитку.

Вважаємо, що система економічної безпеки – це комплекс перманентних дій, спрямованих на: збереження матеріальних і нематеріальних активів підприємства від потенційних і реальних загроз; усунення або мінімізацію ризиків, пов'язаних із господарською діяльністю підприємства; підвищення стійкості та адаптації господарюючого суб'єкта та його здатності до відтворення [1, с. 169].

На систему економічної безпеки має вплив низка взаємопов'язаних елементів (екстернальних та інтернальних), які тотожно впливають один на одного, формуючи таким чином тенденцію загроз і ризиків, та потребують розроблення протидій щодо них. Так, до екстернальних елементів впливу на систему економічної безпеки можна віднести процеси регулювання діяльності бізнес-суб'єкта та кібернетичну безпеку, тобто такі, що є невідконтрольними для підприємства, несуть значне навантаження і відповідальність та створюють високий рівень інформаційної асиметрії. Інтернальні елементи впливу на систему економічної безпеки вважаємо більш релевантними, однак і більш розгалуженими – це обліково-аналітичне

забезпечення; операційна діяльність підприємства, а також його вибрана стратегія розвитку.

Ефективність прийняття рішень в умовах невизначеності та глобальних перетворень зумовлює рівень економічної безпеки бізнесу, тому стратегічна мета менеджменту організації полягає в організації такої системи, яка дозволить: отримувати інформацію; пропускати її через розроблені управлінські фільтри задля уникнення інформаційної асиметрії та інформаційного шуму; аналізувати структуровані та класифіковані дані. Вважаємо, що саме система управлінського обліку завдяки своєму функціоналу здатна виконувати такі потреби для забезпечення дієвої системи економічної безпеки господарюючого суб'єкта.

Роль управлінського обліку у контексті формування обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки також відзначає О.П. Атамас: «Управлінський облік як підсистема обліково-аналітичного забезпечення фахівців із фінансово-економічної безпеки дає можливість здійснювати управління, аналіз і контроль за поточною діяльністю всіх ланок підприємства та безпосередньо нівелювати виникнення можливих загроз не тільки в мікросередовищі, а й безпосередньо впливати на зовнішні чинники можливих загроз» [2, с. 8]. Л.В. Гнилицька констатує здатність управлінського обліку «виступати джерелом забезпечення спеціалістів з економічної безпеки достовірною та об'єктивною інформацією під час оцінювання впливу підприємницьких ризиків на стан капіталу підприємства, аналізу ситуації, що склалася у внутрішньому та зовнішньому середовищі, планування заходів з упередження виявлених загроз, визначення ефективності функціонування підрозділу економічної безпеки» [3, с. 186].

У контексті організації економічної безпеки суб'єктів господарювання та забезпечення керівників обліково-аналітичною інформацією про основні показники господарської діяльності загалом по підприємству, за окремими структурними підрозділами, видами продукції або процесами основними напрямками управлінського обліку повинні бути: – класифікація витрат для визначення й аналізу їхньої структури, вибору напрямів їх скорочення, для контролю й аналізу, для складання фактичної та планової собівартості, для оптимізації величини прибутку. З метою задоволення інформаційних потреб у межах забезпечення економічної безпеки для різних користувачів інформації мають використовуватися конкретні види класифікаційних ознак; класифікація доходів з метою: аналізу, динаміки, прогнозування та побудови трендів, встановлення базису розрахунків, контролю за виконанням запланованого доходу, прийняття рішень під час вибору найбільш вигідного варіанту джерел знаходження доходу або під час

визначення більш прибуткового доходу за галузями (у разі здійснення підприємством різних видів діяльності); вибір системи обліку та калькулювання собівартості продукції, зокрема в умовах невизначеності; організація обліку та контролю за центрами відповідальності; аналіз беззбитковості діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень; бюджетування (розроблення, взаємоузгодження бюджетів та контроль їх виконання). Запропоновані напрями організації управлінського обліку нададуть можливість підготувати достовірну неупереджену обліково-аналітичну інформацію про основні показники діяльності підприємства відповідно до інформаційних потреб відповідальних осіб за економічну безпеку підприємства.

Отже, в умовах трансформації ринкової економіки дієвість системи економічної безпеки безпосередньо залежить від формування повного та своєчасного інформаційного забезпечення, основним джерелом якого сьогодні стає управлінський облік. В контексті управління системою економічної безпеки підприємства організація управлінського обліку повинна бути спрямована на формування обліково-аналітичної інформації про основні показники господарської діяльності за центрами відповідальності, вибір методу калькулювання та його обґрунтування в умовах невизначеності, формування управлінської звітності, складання бюджетів та контроль їх виконання, аналіз беззбитковості, що дасть змогу уникнути несприятливих ситуацій у бізнесі.

Список інформаційних джерел

1. Шеховцова Д.Д. Базові положення організації економічної безпеки підприємства в умовах сталого розвитку ринку. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених, 23–24 квітня 2019 р.* Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 169–170.

2. Атамас О.П. Роль управлінського обліку в обліково-аналітичному забезпеченні діяльності фахівців з управління фінансово-економічною безпекою. *Міжнародний науковий журнал "Науковий огляд"*, 2016. Вип. 10 (31). С. 1–9.

3. Гнилицька Л.В. Концептуалізація управлінського обліку як інформаційної основи економічної безпеки підприємства. *Фінанси, облік і аудит*. 2013. Вип. 2. С. 185–192.